

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора,
ЧЕРНЕЦЬКОЇ Юлії Іванівни на дисертацію
ЛАБЕНКА Олександра Івановича на тему
**«Формування соціально-психологічної готовності військовослужбовців
Збройних сил України до виконання завдань за призначенням
в умовах гібридної війни»,**
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 23 Соціальна робота
за спеціальністю 231 Соціальна робота

Актуальність теми дисертації. Збройний конфлікт на Сході України, що розпочався у 2014 році і переріс у повномасштабну війну РФ проти України, героїчне протистояння українського народу та Збройних сил України ворогу, поставило перед громадянським суспільством і системою освіти завдання підготовки фахівців з розвиненими соціально-психологічними якостями, які могли б протистояти потужній військовій та інформаційній агресії РФ. Особливо це стосується студентів-військовослужбовців Збройних сил України, які одночасно виконують службові обов'язки на фронті та здобувають освіту з соціально-гуманітарних спеціальностей в закладах вищої освіти (ЗВО).

Отже, формування соціально-психологічної готовності військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни – надзвичайно актуальна проблема сьогодення, яка потребує невідкладного вирішення на науково-теоретичному, практичному і методичному рівнях, зокрема в галузі знань 23 Соціальна робота.

Цінністю дисертаційної роботи Лабенка О. І., на наш погляд, є те, що вона, по-перше, є узагальненням десятирічного досвіду професійної підготовки військовослужбовців Збройних сил України за спеціальністю 231 Соціальна робота в Державному закладі «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», по-друге, презентацією досвіду десятирічної роботи з особовим складом Збройних сил України Лабенка О. І.

під час виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни. Дисертація виконувалась в межах теми науково-дослідної роботи кафедри соціальної педагогіки ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» «Теорія та практика професійної підготовки спеціалістів з соціальної педагогіки та соціальної роботи» (державний реєстраційний номер 0110U000752).

Тему дисертації затверджено вченою радою ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (протокол № 4 від 02 грудня 2022 р.).

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни. Ретельний аналіз дисертації та основних дослідницьких матеріалів Лабенка О. І. дозволили зробити висновки щодо найбільш суттєвих наукових результатів, отриманих здобувачем.

У дисертації чітко представлено науковий апарат дослідження (об'єкт, предмет, мета, гіпотеза, завдання, теоретико-методологічні основи, методи дослідження, наукова новизна, практичне значення роботи тощо), які в сукупності дозволяють досягти мети, що полягає в розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов формування соціально-психологічної готовності військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни.

Наукова новизна результатів дисертації полягає в тому, що вперше науково обґрунтовано педагогічні умови формування соціально-психологічної готовності військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни: формування патріотизму як фундаменту системи цінностей, ціннісних орієнтацій, установок, мотивів, потреб, спрямованих на максимально ефективне виконання завдань за призначенням з метою перемоги над ворогом; спрямування змісту фахової підготовки на формування медіакомпетентності у військовослужбовців як ефективного засобу протидії інформаційно-

психологічному впливу супротивника на особовий склад ЗСУ й населення під час виконання завдань за призначенням; соціально-психологічна спрямованість практичної підготовки військовослужбовців Збройних сил України як запоруки ефективного виконання завдань за призначенням на основі соціально-психологічного досвіду, знань, умінь і навичок; набули подальшого розвитку наукові уявлення про сутність і зміст професійної соціально-психологічної підготовки військовослужбовців Збройних сил України в умовах гібридної війни; удосконалено зміст, форми й методи професійної підготовки військовослужбовців Збройних сил України, інструментарій діагностики рівнів сформованості соціально-психологічної готовності військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни.

Рівень обґрунтованості й достовірності висунутих наукових положень, сформульованих висновків дисертаційної роботи і запропонованих рекомендацій забезпечується адекватним вибором наукового інструментарію, який охоплює комплекс методів теоретичного й експериментального дослідження – міждисциплінарний аналіз наукової літератури (філософської, соціологічної, правової, психологічної, педагогічної, соціально-педагогічної) для з'ясування стану розробленості проблеми формування соціально-психологічної готовності військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни; аналіз, синтез, узагальнення – для обґрунтування теоретичних засад проблеми дослідження, визначення його понятійного апарату, формулювання концептуальних положень і висновків; прогнозування, проєктування, моделювання – для розробки педагогічних умов формування соціально-психологічної готовності військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни; анкетування, тестування, бесіда, спостереження, узагальнення, моніторинг для діагностики рівнів сформованості соціально-психологічної готовності військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням в умовах

гібридної війни на різних етапах експерименту; соціально-педагогічний експеримент для перевірки ефективності педагогічних умов формування соціально-психологічної готовності військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни; математичної статистики для визначення статистичної значущості отриманих у процесі експерименту результатів.

Розроблені й науково обґрунтовані педагогічні умови формування соціально-психологічної готовності військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни (предмет дослідження) були експериментально перевірені в таких закладах вищої освіти, як Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Бердянський державний педагогічний університет, які надають вищу освіту військовослужбовцям Збройних сил України за спеціальністю 231 Соціальна робота, формуючи в них соціально-психологічну готовність до виконання завдань за призначенням.

Усе це свідчить про обґрунтованість наукових результатів дисертації Лабенка О. І., їх достовірність і новизну.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності. Розглянувши звіт за результатами перевірки дисертації на текстові збіги, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Лабенка Олександра Івановича є результатом самостійного дослідження і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати та тексти інших авторів мають належне оформлення.

Мова та стиль викладення результатів. Дисертація Лабенка О. І. оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», написана державною мовою, послідовність, доступність і стиль мовлення абсолютно

дотримані загальноприйнятими нормами, висунутих до наукових дослідницьких робіт.

Робота складається зі вступу, двох розділів, підрозділів, висновків, списку літератури та додатків. Список використаних джерел налічує 216 найменувань, з них 64 – іноземними мовами.

Рукопис дисертації, анотація дають підстави стверджувати про глибоке розуміння здобувачем сутності наукової проблеми, відповідальність за результати наукового пошуку, узагальнення та висновки. Чіткість і структурованість наукового апарату у Вступі відбивають системне уявлення здобувача про обрану стратегію роботи, обґрунтування її теоретичних, практичних і методичних засад.

Другий розділ дисертації – *«Педагогічні умови формування соціально-психологічної готовності військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни»* – присвячений описанню експериментальної роботи щодо розробки, впровадження та перевірки ефективності педагогічних умов: 1) формування патріотизму як фундаменту системи цінностей, ціннісних орієнтацій, установок, мотивів, потреб, спрямованих на максимально ефективне виконання завдань за призначенням з метою перемоги над ворогом; 2) спрямування змісту фахової підготовки на формування медіакомпетентності у військовослужбовців як ефективного засобу протидії інформаційно-психологічному впливу супротивника на особовий склад Збройних сил України й населення під час виконання завдань за призначенням; 3) соціально-психологічна спрямованість практичної підготовки військовослужбовців Збройних сил України як запоруки ефективного виконання завдань за призначенням на основі соціально-психологічного досвіду, знань, умінь і навичок.

У межах педагогічних умов автором апробовано комплекс навчально-методичного забезпечення освітнього процесу зі спеціальності 231 Соціальна робота в сукупності навчальної, науково-дослідної, соціально-гуманітарної роботи: обов'язкові та вибіркові освітні компоненти, окремі модулі, теми

тощо («Патріотизм й ідентичність: Україна в європейському контексті», «Філософія патріотизму: усвідомлений сенс військової служби», «Соціологія патріотизму та громадянської ідентичності», «Героїчні сторінки Української історії у ХХ столітті», «Історична символіка та національна гордість», «Медіаграмотність військовослужбовця Збройних сил України в умовах гібридної війни» та ін.).

Під час практичної підготовки використано професійні завдання й заходи соціально-психологічної спрямованості: соціальні проекти («Воїни в білих халатах: медична допомога для біженців», «Турбота про ветеранів»), соціальні форуми («Молодь за мир і безпеку: разом до кращого майбутнього», «День Ветеранів: міст поколінь»), екологічну акцію «Чистий фронт», волонтерську діяльність серед населення, тренінги з розвитку навичок рефлексії, саморегуляції, лідерства, командної роботи, медіації та врегулювання конфліктів, толерантності, міжкультурної комунікації, міжнародну мобільність та ін.

Для реалізації заходів здобувач використовує різноманітні форми і методи аудиторної і позааудиторної роботи: лекції, практичні заняття, самостійна й індивідуальна робота; проекти, написання есе, змагання, екскурсії, майстер-класи, фестивалі, виставки, консультації, благодійні та волонтерські акції, аналіз, створення й редагування медіаконтенту, використання соціальних медіаплатформ і блогів, дискусійні клуби, круглі столи, рольові ігри, моделювання ситуацій, тренінги, діалоги та ін.

З метою перевірки ефективності педагогічних умов автор двічі здійснює діагностику рівнів сформованості соціально-психологічної готовності військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни на констатувальному і контрольному етапах експерименту та виявляє їх позитивну динаміку. Значущість результатів експериментальної роботи здобувач перевіряє за допомогою методу математичної статистики – критерію Пірсона χ^2 .

У результаті такої роботи було підтверджено гіпотезу дослідження.

Висновки до розділів і загальні висновки дисертації є обґрунтованими, логічно пов'язаними з процесом поетапного виконання завдань і реалізації мети дослідження.

Оприлюднення результатів дисертації. Основні положення дисертаційної роботи відображено в 7 публікаціях, з яких 6 – одноосібні, зокрема в 3 статтях у наукових фахових виданнях України, 4 статтях і тезах у збірниках за матеріалами науково-практичних конференцій.

Також результати дисертаційної роботи доповідалися й обговорювалися на науково-практичних конференціях різного рівня: *міжнародного* – Міжнародній науковій конференції «Актуальні проблеми суспільно-гуманітарних наук в умовах трансформаційних змін» (Прага, 2023), X Міжнародній науково-практичній конференції «SPC “Sci-conf.com.ua”» (Київ, 2023), III науково-методичному онлайн-семінарі з міжнародною участю «Відповідальне батьківство XXI століття» (Київ – Полтава, 2023), XV Міжнародній науково-практичній конференції науковців і студентів «Практична психологія у сучасному вимірі» (Дніпро, 2024), II Міжнародній міждисциплінарній науково-практичній конференції «Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку науки та освіти» (Полтава, 2024), II Міжнародній міждисциплінарній науково-практичній конференції «Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку науки та освіти» (Полтава – Миргород – Лубни, 2024); *всеукраїнського* – Інтерактивному методологічному онлайн-семінарі молодих дослідників «Компетентнісні засади освітнього процесу в умовах впровадження інновацій: вітчизняний та міжнародний досвід» (Житомир – Полтава – Київ, 2023), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми соціальної роботи: досвід і перспективи» (Полтава, 2024).

Отже, наукові результати, описані в дисертації та апробовані на різних науково-практичних заходах, повністю висвітлені у публікаціях здобувача.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи науково-теоретичне і практичне значення результатів дослідження Лабенка О. І., вважаємо за доцільне висловити певні зауваження та побажання автору:

1. Обґрунтовуючи сутність поняття «соціально-педагогічна готовність військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням» дисертант умовно виокремлює в ньому соціальний і психологічний складники. Виділення соціального складника пов'язує, зокрема, з неготовністю військовослужбовців до ефективної комунікації з цивільним населенням. Проте, не пояснює, у чому проявляється складність процесу комунікації військовослужбовців і цивільного населення.

2. Під час аналізу представлених в дисертації результатів дослідно-експериментальної роботи з упровадження педагогічних умов формування соціально-психологічної готовності військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням в освітній процес ЗВО нас зацікавило питання: яким чином формувалися експериментальні групи, зважаючи на те, що в академічних групах навчаються студенти з числа військовослужбовців і цивільного населення.

3. У п. 1.3. дисертації здобувач розкриває сутність і структуру базового поняття дослідження – соціально-психологічна готовність військовослужбовців до виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни, а також здійснює характеристику структурних компонентів, зокрема індивідуально-психологічного. На наш погляд, характеристика індивідуально-психологічного компонента набула б більшої наукової обґрунтованості, якщо б автор умовно поділив якості військовослужбовця на індивідуальні і психологічні та показав їхній взаємовплив у процесі формування соціально-психологічної готовності.

4. Вважаємо, що авторський задум був би більш наочним, якщо б усі методичні розробки (освітні компоненти та їх елементи, наукові та

соціально-гуманітарні заходи) та їх змістове наповнення було представлено у вигляді структурно-логічної схеми.

Проте, висловлені зауваження не є критичними, а тому не зменшують значущості результатів науково-теоретичного й експериментального пошуку автора і не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи загалом.

Висновок про дисертацію. На основі зазначеного вище, вважаємо, що дисертація здобувача ступеня доктора філософії Лабенка Олександра Івановича на тему «Формування соціально-психологічної готовності військовослужбовців Збройних сил України до виконання завдань за призначенням в умовах гібридної війни» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є завершеним науковим дослідженням, сукупність теоретичних і практичних результатів якого розв'язує актуальну наукову проблему, що має істотне значення для галузі знань 23 Соціальна робота. Дисертація за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 6–9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

Здобувач Лабенок О. І. заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 23 Соціальна робота за спеціальністю 231 Соціальна робота.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри соціальної роботи
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «ХАРКІВСЬКА
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Юлія ЧЕРНЕЦЬКА

Підпис Юлії Чернецької
Засвідчую Анжеліна Сидоренко
Начальник відділу кадрів А. Сид.
« ____ » _____ 20 ____ рік